

ÚVOD DO APLIKOVANEJ BEHAVIORÁLNEJ ANALÝZY

Behaviorálna Analýza:

Def: „Veda, ktorá skúma ako faktory v prostredí ovplyvňujú správanie.“

(Baer, Wolf and Risley, 1968)

1. **Behaviorizmus** – filozofické východisko
2. **Experimentálna Behaviorálna Analýza (EBA)**
3. **Aplikovaná Behaviorálna Analýza (ABA)**

Aplikovaná Behaviorálna Analýza:

Def: „Veda, v ktorej sú techniky odvodené od princípov správania systematicky aplikované s cieľom zlepšiť sociálne významné správanie.“

(Baer, Wolf and Risley, 1968)

7 Dimenzií ABA:

- 1) Aplikovaná
- 2) Behaviorálna
- 3) Analytická
- 4) Technologická
- 5) Konceptuálne Systematická
- 6) Efektívna
- 7) Generalizujúca

Stimul:

Def: „Zmena v prostredí, ktorú vnímame cez receptor.“

Správanie:

Def: „Pozorovateľný merateľný pohyb časti tela v priestore a čase, ktorého výsledkom je merateľná zmena aspoň jedného aspektu prostredia.“

- všetko čo človek robí, hovorí, myslí a cíti

2 typy správania:

- 1) **Respondentné správanie** – vyvolané prezentáciou stimulu
- 2) **Operantné správanie** – je funkciou svojich následkov

Merateľné Dimenzie Správania:

- 1) Trvanie
- 2) Intenzita
- 3) Frekvencia
- 4) Temporálny lokus

ZÁKLADNÉ PRINCÍPY:

Posilnenie:

Def: „Posilnenie je akákoľvek udalosť, ktorá nasleduje tesne po správaní A zvyšuje frekvenciu tohto správania v budúcnosti.“

Vyhasnutie:

Def: „Vyhasnutie nastane, keď správanie, ktoré bolo v minulosti posilňované už nevedie k posilňujúcim následkoma frekvencia tohto správania sa v budúcnosti znižuje.“

Trest:

Def: „Trest je akákoľvek udalosť, ktorá nasleduje po správaní a znižuje frekvenciu tohto správania v budúcnosti.“

Kontrola Stimulom

Def: „Keď je zvýšená pravdepodobnosť, že určité správanie sa objaví v prítomnosti špecifického stimulu, hovoríme, že správanie je týmto stimulom kontrolované.“

Motivujúca Operácia

Def: „Motivujúca operácia dočasne zvyšuje/znižuje efektivitu stimulu ako posilnenia a zvyšuje/znižuje frekvenciu správání, ktoré v minulosti viedli k získaniu tohto posilnenia.“

PRINCÍP POSILNENIA:

2 kategórie posilnení:

- PRIMÁRNE – nepodmienené, nenaučené
- SEKUNDÁRNE – podmienené, naučené

2 základné typy posilnenia:

- POZITÍVNE – pridanie niečoho do prostredia
- NEGATÍVNE – odstránenie niečoho z prostredia

Faktory ovplyvňujúce efektivitu posilnenia:

1. Čas, ktorý uplynie medzi správaním a posilnením
2. Závislosť na správaní (kontingencia)
3. Motivujúce operácie (deprivácia, nasýtenie, chýbajúce predmety)
4. Veľkosť posilnenia
5. Rozvrh posilnenia

Rozvrhy posilnenia:

- A. Kontinuálne
- B. Intermitentné

- 1) Fixné
- 2) Variabilné

Skinnerova Analýza Verbálneho Správania:

MAND – žiadosť o posilnenie
(dieťa povie “Keksík.”, lebo chce keksík)

TAKT – pomenovanie, opísanie predmetov, činností, udalostí
(dieťa povie “Keksík.”, lebo ho vidí na obrázku)

ECHO – zopakovanie slova/slov
(dieťa povie “Keksík.” keď počuje, že niekto iný povedal “Keksík.”)

INTRAVERBÁL – odpovedanie na slová niekoho iného
(dieťa odpovie “Keksík.” na otázku “Čo najradšej papáš?”)

RECEPTÍVNE POROZUMENIE – porozumenie hovorenému
(dieťa podá keksík, na požiadanie “Chod’ do kuchyne a dones keksík.”)

ČÍTANIE TEXTU – prečítanie písaného slova
(dieťa povie “Keksík.”, keď vidí napísané slovo “Keksík.”)

DIKTÁT – písanie počutého slova
(dieťa napíše “Keksík.”, keď počuje, že niekto iný povedal “Keksík.”)

Certifikačná komora behaviorálnych analytikov (BACB):

- Jediný medzinárodne uznávaný poskytovateľ certifikácie behaviorálnych analytikov
- Certifikácia touto komorou indikuje odbornú kompetenciu poskytovateľov behaviorálno analytických služieb

Jej cieľom je:

- Stanoviť **minimálny** štandard a zabezpečovať kvalitu a konzistenciu poskytovaných behaviorálno analytických služieb
- Pomôcť rozlíšiť medzi poskytovateľmi, ktorí spĺňajú minimálnu úroveň vzdelania a praktickej aplikácie behaviorálnej analýzy od tých, ktorí takýto štandard nespĺňajú

Podmienky certifikácie na úrovni BCBA:

(certifikovaný behaviorálny analytik)

- Magisterského štúdia psychológie, pedagogiky alebo behaviorálnej analýzy na akreditovanej univerzite
- 270 hodín postgraduálneho štúdia v behaviorálnej analýze, ktoré pokrýva oblasti stanovené BACB
- 1500 hodín behaviorálno analytickej praxe pod supervíziou BCBA, z toho 5% (75 hod) musí byť priama supervízia
- Úspešné absolvovanie záverečnej skúšky u BACB
- Recertifikácia každé 2 roky splnením stanovených podmienok kontinuálneho vzdelávania (min. 32 kreditov)
- BCBA úroveň certifikácie umožňuje samostatne poskytovať behaviorálno analytické služby v súlade s etickým kódom BACB a poskytovať supervíziu BCaBA a RBT

Podmienky na úrovni BCaBA:

(certifikovaný asistent behaviorálneho analytika)

- Bakalárskeho štúdia v akomkoľvek odbore na akreditovanej univerzite
- 180 hodín štúdia v behaviorálnej analýze, ktoré pokrýva oblasti stanovené BACB
- 1000 hodín behaviorálno analytickej praxe pod supervíziou BCBA, z toho 5 % (50 hod) musí byť priama supervízia
- Úspešné absolvovanie záverečnej skúšky u BACB
- Pre udržanie certifikácie je potrebná práca pod kontinuálnou supervíziou BCBA a recertifikácia každé 2 roky splnením stanovených podmienok kontinuálneho vzdelávania (min. 24 kreditov)
- BCaBA nemá oprávnenie samostatne poskytovať behaviorálno analytické služby

Podmienky certifikácie na úrovni RBT:

(Registrovaný Behaviorálny Technik)

- Stredoškolské štúdium s maturitou
- 40 hodín základného tréningu v behaviorálnej analýze v oblastiach stanovených BACB
- Úspešné absolvovanie záverečného testu kompetencií u BCBA alebo BCaBA
- Pre udržanie certifikácie je potrebné pracovať pod kontinuálnou supervíziou BCBA a každoročné absolvovanie testu kompetencií u BCBA alebo BCaBA
- RBT nemá oprávnenie samostatne poskytovať behaviorálno analytické služby

Zdroje:

Cooper, J.O., Heward, W.L., Heron, T.E. (2007) *Applied Behavior Analysis*

Baer, Wolf and Risley (1968) Some current dimensions of applied behavior analysis. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 1, 1968, pp. 91 – 97.

www.bacb.com